

การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

The Study The Component of Academic Collaboration Network Model in Secondary School

ยุทธนา คงแหลม*

kruae_sci@hotmail.com

สมบัติ นพfrig**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 2) การสร้างรูปแบบและตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยการสอบถามความคิดเห็นจากรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือครูที่รับผิดชอบงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 330 โรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยสมาชิกเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมีคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน ตัวแทนองค์กรชุมชน 1 คน ตัวแทนองค์กรเอกชน 1 คน ตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษา 1 คน ตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน และประธานกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีองค์ประกอบของเครือข่าย จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และการพัฒนา

* นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

**รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

สมาชิกเครือข่าย โดยมีผลการประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the component of the network model of academic collaboration in secondary school. 2) to invent the network model of academic collaboration in secondary school and the test of possibility and utility of the model.

The processes of this study were 1) studying the component of the model was conducted by analysis and synthesis of the document. The experts were conducted by the Delphi technique. Mode and quartile range was analyzed. 2) The test of possibility and utility of the invention of the model was conducted by surveying. Data was collected using a questionnaire sent to vice principals and teachers whom were responsibility for academic tasks in 330 schools. Data was analyzed by calculating mean and standard deviation.

The finding revealed that:

The network model of academic collaboration in secondary school consists of members of six organizations: 1) secondary school groups 2) university or vocational education 3) private organizations 4) community organizations 5) local administrative organizations and 6) educational service areas. The network of committees were 15 members: the president who came from the experts, 2 representatives of educational service areas, 1 representative of local administrative organizations, 1 representative of community organizations, 1 representative of private organizations, 1 representative of university or vocational education, 2 representatives of school administrators, 5 representatives of the experts in the area of education, religion, art and culture, the president of the school network whom was assigned to be the secretary of board. The network consists of 5 components: 1) the attributes of the network leader which consists 2) role and task of network 3) the practice of network 4) the empowerment of network and 5) the network development. The network model of academic collaboration in secondary school is possible, highly advantageous,

Keywords: Model, Academic collaboration network, Secondary school

บทนำ

จากการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข โดยยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือ 1) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ (school-based decision Making) 2) การให้ความร่วมมือ (collaboration) กำหนดให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา 3) ใช้การกระจายอำนาจ (decentralization) ในการบริหารจัดการ และ 4) ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (accountability) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) มีการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาออกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต และเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต ในส่วนของการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จะเห็นว่าแต่ละเขตครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างและมีขนาดใหญ่ ซึ่งยากแก่การบริหารจัดการ ตลอดจนการเดินทางติดต่อประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขาดความคล่องตัวสำหรับสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกล

จากสภาพปัญหาดังกล่าว นักวิชาการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศิริพร ดันตียมมาศ (2550, หน้า 66) กล่าวว่า เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงบทบาทของบุคคล องค์กรต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกัน

ด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกันจัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลัง และมีกลยุทธ์ในการพัฒนา ด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ และ อรรถนพ พงษ์วาท (2544, หน้า 25) ได้เสนอแนะรูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการสถานศึกษาไว้ 6 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 2) การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ กับหน่วยงานอื่น ได้แก่ บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย 3) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ 4) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน 5) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในรูปแบบที่ 2 และ 3 และ 6) รูปแบบเครือข่ายที่อาจเกิดจากการริเริ่มระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและของเอกชนหรือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยไม่มีการขึ้นกำกับหรือครอบงำบงการ จากหน่วยงานหรือองค์กรทางการศึกษาใด ๆ และยังให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า รูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนควรตั้งอยู่บนหลักการความสมัครใจ ความเสมอภาค การพึ่งพิงพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์ทั้งแนวราบและแนวนอน และต้องลดความเป็นราชการลง (less bureaucratic model) บนพื้นฐานของการไม่รวมศูนย์ที่จะเป็นอุปสรรคในการก่อตัว และการดำรงอยู่ ตลอด

จนการดำเนินงานของเครือข่าย และผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่ายังมีความแตกต่างกันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออรรถระดับคุณภาพ การศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การแบ่งงานกันทำ การแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ร่วมกัน บทบาทของความร่วมมือจะขยายออกไปจากการให้ความร่วมมือทางด้านการศึกษาไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งในด้านอื่น ๆ อีกด้วย โดยสถานศึกษาควรจัดกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน/องค์กรที่สนใจ ที่จะทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว สมบูรณ์ เรียบร้อย มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา จึงสมควรจัดกลุ่มสถานศึกษาในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และจากขอบข่ายภารกิจของการบริหารงานวิชาการได้กำหนดให้มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นและองค์การอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว/องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเร่งด่วน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการได้มาซึ่งคุณภาพการจัดการศึกษา รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการดำเนินงานทั้ง

ในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และสามารถนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการไปใช้กับกลุ่มสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน รวมทั้งเป็นประโยชน์ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลคือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด หลักการ และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดหลักการและขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 2) แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ 3) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1.1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

องค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ใช้เทคนิคเดลฟายประยุกต์ (delphi technique) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 5 คน 2) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาหรือเป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน 3) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน 4) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารรองคณบดีหรือเคยมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน 5) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวม

ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายในรอบที่ 1 โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 2 โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบประมาณค่า 5 ระดับ จะมีข้อคำถามเหมือนกับแบบสอบถามในรอบที่ 1 ทุกประการ โดยเพิ่มเติมในส่วนของการแสดงค่าสถิติ ได้แก่ ค่ามัธยฐานที่เป็นกลุ่มคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของคำตอบที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 1 พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคน

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการ

วิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interequartile range) คัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป) และมีความสอดคล้องกันสูง (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) มากำหนดเป็นองค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบใหญ่ของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบเครือข่าย

ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการดังนี้

2.1.1 นำข้อมูลองค์ประกอบของรูปแบบ

เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.1.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบ
เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับ
มัธยมศึกษา ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ
พิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2.1.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์
ที่ปรึกษา ไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเป็นรูปแบบ
เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับ
มัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบความเป็นไปได้
และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความ
ร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ
รองผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา จำนวน 2,361 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้สำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้ ใช้ตารางสำหรับการ
กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดด้วยการ
เปิดตารางของ Krejcie and Morgan และกลุ่มตัวอย่างแบบ
หลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยการกระจาย
จำนวนของกลุ่มตัวอย่างไปตามสัดส่วนของประชากรใน
ภาคต่าง ๆ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็น
ประโยชน์ ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทาง
วิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาลักษณะเป็น
แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิดให้
ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และ
หาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความ
สอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อ กับเนื้อหาและ
เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

2.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์
ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และ
ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ
ทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปใช้ โดย
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ
เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ
ทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปรากฏว่า
ได้รูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 5
องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 55 องค์ประกอบ

2. ผลการสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ
ทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ
ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้สมาชิกเครือข่าย
ประกอบด้วย 6 หน่วยงาน ได้แก่ 1) กลุ่มโรงเรียน
มัธยมศึกษา 2) สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา 3)
องค์กรเอกชน 4) องค์กรชุมชน 5) องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น และ 6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการเครือข่าย เป็นคณะกรรมการ
แบบทวิภาคี ที่มาจาก 2 กลุ่ม คือ กรรมการโดย
ตำแหน่งและกรรมการจากการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ
ประกอบด้วย คณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน
ดังต่อไปนี้ ประธานกรรมการจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กร
ชุมชน จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน
ตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน
1 คน ตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา การวิจัย ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สรรหาและแต่งตั้งจำนวน 5 คน และประธานกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

องค์ประกอบของเครือข่าย จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย ประกอบด้วย 14 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์ และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน 2) บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นิเทศการศึกษา ร่วมกัน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน 3) การปฏิบัติงานของเครือข่ายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่ม

โรงเรียนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย และ 5) การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายประกอบด้วย 13 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ มีกรอบพัฒนาสมาชิกเครือข่าย สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย และพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการนำไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$) และเมื่อพิจารณาความเป็นไปได้เป็นรายด้าน พบว่าด้านสมาชิกเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) ด้านคณะกรรมการเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) ด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) ด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) ด้านการ

เสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในการนำไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาความเป็นประโยชน์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมาชิกเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) ด้านคณะกรรมการเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) ด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) ด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) และด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1) สมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการรวมสมาชิกทุกภาคส่วน ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในทำนองเดียวกับ อรรถพงษ์วาท (2544) ได้เสนอแนะรูปแบบของความร่วมมือในการจัดการสถานศึกษาไว้ 6 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 2) การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับหน่วยงานอื่นได้แก่ บุคคลครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กร

วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย 3) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ 4) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน 5) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในรูปแบบที่ 2 และ 3 และ 6) รูปแบบเครือข่ายที่อาจเกิดจากการริเริ่มระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและของเอกชน หรือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่นๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยไม่มี การขึ้นนำกำกับหรือครอบงำงาน การ จากหน่วยงานทางการศึกษาใด ๆ

2) คณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นองค์คณะบุคคลที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุน การดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา และเป็นคณะกรรมการแบบทวิภาคี ที่มาจาก 2 กลุ่ม ซึ่งมาจากกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการจากการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน ในทำนองเดียวกับอุบลวรรณ หงส์วิทย์ากร (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการสร้างความร่วมมือลักษณะไตรภาคีในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยพบว่าควรจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและอำนวยความสะดวก โดยมีผู้แทนจากภาคีทั้งสามฝ่ายร่วมเป็นกรรมการในระดับนโยบาย มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคี โดยมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ด้านการพัฒนาบุคลากร มีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระอื่น ๆ ให้การสนับสนุน

ด้านเงินทุน นอกจากนี้ยังพบว่าควรมีการจัดสรรสิทธิประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นผลจากการวิจัยและพัฒนาอย่างชัดเจนและยุติธรรม และควรมีการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ แนวทางส่งเสริมการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นนั้น มีข้อเสนอว่าให้พัฒนาศักยภาพบุคลากรในหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นภาคีทุกฝ่าย

3) คุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายประกอบด้วย 14 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์และจิตใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการทำงาน ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน โดยรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง ในการบริหารองค์การที่จะช่วยขับเคลื่อนให้องค์การไปในทิศทางได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ และเกิดประสิทธิผลต่อองค์การมากที่สุด ในทำนองเดียวกับวีเชียร ชิวพิมาย (2539) ได้ศึกษาแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมการบริหาร 14 ประการ ได้แก่ อารมณ์หนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย เป็นประชาธิปไตยยอมรับฟังเสียงจากผู้ร่วมงาน เมตตา กรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ และให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานทุกคน นำความคิดเห็นของผู้ร่วมงานมาประกอบการตัดสินใจ ตัดสินใจเลือกปัญหาที่สำคัญและรีบด่วนโดยความเห็น

ของผู้ร่วมงาน รวบรวมข้อมูลความต้องการมาวิเคราะห์ การจัดทำแผนงาน/โครงการ เชื่อมั่นในตนเองและกล้าตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความรู้ ความสามารถในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และวัตถุประสงค์ มีนโยบายชัดเจน วางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีระบบ มีมนุษยสัมพันธ์ จริงใจ ไม่เห็นแก่ตัว และเข้ากับทุกคน ได้ไม่ยึดความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่

4) บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นิเทศการศึกษา ร่วมกันวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน โดยรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาเนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ในทำนองเดียวกับอำนาจ สุนทรธรรม (2545) ได้ศึกษาแนวการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย การร่วมคิดการร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติการร่วมประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ต่องานวิชาการใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านงานหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านงานวัดผลประเมิน ด้านงานห้องสมุด ด้านงานนิเทศภายใน และด้านงานการอบรมทางวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิชาการ พบว่า คณะกรรมการห้องเรียนมีความประสงค์จะให้โรงเรียนประชุม

สัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง

5) การปฏิบัติงานของเครือข่าย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน โดยรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ต้องมีวิธีการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายหรือทิศทางในการทำงานร่วมกันมีการวางแผน การดำเนินกิจกรรม การตรวจสอบประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ในทำนองเดียวกับสมนิตย์ทองลิ้ม (2545) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานมีปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนทุกด้านในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการเตรียมการวางแผน ด้านการจัดทำแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่ โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ในรายด้าน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติงานมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ในด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการติดตามและประเมินผลและด้านการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่

6) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย โดยรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีพลังอำนาจจะสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพ มีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะทำงานมีคุณธรรมความรับผิดชอบ พึงพอใจในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีความมั่นใจในการปฏิบัติการหน้าที่ที่สุ่เป้าหมาย การเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงาน ไม่ทำให้ใครต้องสูญเสียประโยชน์สูญเสียอำนาจ แต่เป็นการกระจายอำนาจ กระจายผลประโยชน์แก่ทุกคนทุกฝ่าย ในทำนองเดียวกับ Kinlaw (1995) เสนอกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานที่สำคัญ 3 ประการ คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานกับผู้ปฏิบัติงาน การสร้างและพัฒนางาน เป็นทีม การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกระดับ ทั้งในระดับบุคคลระหว่างบุคคล ทีมงาน และองค์การ

7) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย 13 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการ

ปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย และพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย โดยรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นวิธีการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของบุคคล รวมทั้งคุณภาพของความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างบุคคล และเป็นความพยายามในระยะยาวที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงเพื่อที่จะปรับปรุงวิสัยทัศน์ขององค์กร การมอบอำนาจ การเรียนรู้ และกระบวนการแก้ปัญหาผ่านการดำเนินงาน การบริหาร การจัดการวัฒนธรรมองค์การ (management of organization culture) โดยมุ่งเน้นวัฒนธรรมในการทำงานเป็นทีม ที่อาศัยบทบาทของสมาชิกและทฤษฎีรองรับ ตลอดจนเทคโนโลยีทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ รวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในทำนองเดียวกับ ขนบพร วัฒนสุขชัย (2550) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการ ด้านศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการสร้างความร่วมมือตามโอกาส ลักษณะความร่วมมือส่วนมาก คือการจัดสัมมนาทางวิชาการ และจัดอบรมให้กับบุคลากร ความร่วมมือส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคล โดยมีกลไกการดำเนินการ คือ 1) ระดมสมองและระดมทุนเพื่อพัฒนางานวิชาการ 2) เผยแพร่ ชี้นำ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ความรู้ด้านศิลปในการประกอบอาชีพ 3) พัฒนาศักยภาพ

และผู้เกี่ยวข้อง 4) ประสานงานเครือข่ายและขยายเครือข่ายไปยังหน่วยงานอื่นที่ให้การสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาทางการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ให้มีความชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้ ควรมีการกำกับติดตามประเมินผล การดำเนินงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาและเป็นไปในทางเดียวกัน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไปปรับและประยุกต์ใช้ในการจัดตั้งและบริหารสถานศึกษาในรูปแบบเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.2 ควรวิจัยและพัฒนา รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชนบพร วัฒนสุขชัย. (2550). *การพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการ ด้านศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย และ ความเป็นผู้นำทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร ชิวพิมาย. (2539). *การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สานิตย์ ทองลิ้ม. (2545). *ปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนของผู้บริหารและ บุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา5*. วิทยานิพนธ์ ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ. (ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและ การบริหารจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550*. กรุงเทพมหานคร: โรง พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ศิริพร ตันติยามาศ. (2550). *รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัด กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต., มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- อมรรัตน์ ภิญโญอนันตพงษ์. (2546). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่าง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุบลวรรณ หงส์วิทยากร. (2546). *การนำเสนอรูปแบบการสร้างความร่วมมือลักษณะไตรภาคีในการวิจัยและ พัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถพร พงษ์วาท. (2544). *การบริหารเพื่อการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เบลโลการพิมพ์.
- อำนาจ สุนทรธรรม.(2545) *แนวการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน ประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Kinlaw, D.C. (1995). *The practice of empowerment: Making the most of human competence*. U.S.A.: Gower Publishing.